

Järelevalve kontseptsioon 2023–2027

Käesolevas Haridus- ja Teadusministeeriumi järelevalve kontseptsioonis on kindlaks määratud haridusjärelevalve olemus ja raamistik ning esitatud selle strateegilised sihid.

1. Sissejuhatus

Järelevalve raamistik ning eesmärgid tuginevad haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 ja noortevaldkonna arengukava 2021–2035 sihtidele, Euroopa Komisjoni algatusele¹ ning nõukogu 2022. aasta samanimelistele soovitudele „Õpiedu saavutamise teed“.² Lisaks on sihtide seadmisel olnud aluseks haridusinspektoriaate koondava organisatsiooni *SICI (Standing International Conference of Inspectorates)* koostatud analüüsid, näiteks kaasava hariduse järelevalvet käsitleva projekti BIBESOIN³ tulemused ning muud valdkondlikud arengukavad, uuringud ja analüüsid.⁴

Euroopa Komisjon algatuse „Õpiedu saavutamise teed“ ja vastavates nõukogu soovitudes antakse juhtnöörid heade õpitulemusteni jõudmiseks. Soovitudes kutsutakse liikmesriike üles looma tõenduspõhiseid, sidusaid ja koostööl põhinevaid strateegiaid ning astuma samme, et võidelda madala õppeedukuse ning haridussüsteemist varakult lahkumise vastu. Liikmesriikidel soovitatakse töötada välja terviklik poliitika, mis hõlmaks koolihariduse kõiki tasandeid – alusharidust ja lapsehoidu, alg-, põhi- ja keskharidust ning kutseharidust ja -õpet. Samuti soovitatakse pöörata suuremat tähelepanu järelevalvele, ennetamisele ja sekkumisele.⁵

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 seab eesmärgi, et Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut. Dokumendis tuuakse välja, et Eesti ühiskonna üks kitsaskohti on vahe deklareeritud ja tegelike väärtuste vahel ehk see, kuivõrd igapäevaelus juhindutakse ühiskonnas aktsepteeritud ja kokkulepitut väärtustest ja tõekspidamistest. Haridusjärelevalve ülesanne peab olema selle vahe vähendamine – kontrollides, kas ühiskonnas kokku lepitu ning selle alusel õppe- ja kasvatustööd reguleerivates õigusaktides sätestatu jõuab ka tegelikult õppijateni.

Järelevalve ambitsioon on panustada, et haridussüsteem tagaks kõikidele inimestele võrdsed võimalused saada õppe- ja kasvatustööd reguleerivates õigusaktides ette nähtud kvaliteediga haridust sotsiaalsest või kultuuritaustast, east, soost, asukohast ja muust sõltumata. Soovime, et järelevalve oleks tõendus- ja teadmuspõhine info ja teadmuse koguja, hoidja ja jagaja. Käesolevas kontseptsioonis oleme võtnud sihiks seista iga õppija eest, et igaühele oleks tagatud õigusaktides ettenähtud kvaliteediga haridus, ning olla seejuures õppeasutustele⁶ ja nende

¹ *Pathways to school success Commission staff working document, accompanying the document Proposal for a Council recommendation on pathways to school success*, veebis: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2f5457d7-3edb-11ed-92ed-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-277177871>.

² *Council Recommendation on Pathways to School Success and replacing the Council Recommendation of 28 June 2011 on policies to reduce early school leaving*, veebis: <https://www.europeansources.info/record/proposal-for-a-council-recommendation-on-pathways-to-school-success/>.

³ SICI, BIBESOIN, veebis: <https://www.sici-inspectorates.eu/Activities/Projects>.

⁴ Eesti keele arengukava 2021–2030; SICI Inspection Profiles, veebis: <https://www.sici-inspectorates.eu/Members/Inspection-Profiles>.

⁵ Euroopa Komisjon, *European Education Area, Quality education and training for all*, veebis: <https://education.ec.europa.eu/et/education-levels/school-education/pathways-to-school-success>.

⁶ Käesoleva kontseptsiooni kontekstis on mõeldud õppeasutuse all kõiki asutusi, millele laieneb Haridus- ja Teadusministeeriumi järelevalvepädevus.

pidajatele partneriks õppijale parima tagamisel ning panustada Eesti haridussüsteemi arengusse.

2. Praegune olukord

2.1. Haridusjärelevalve kujunemine

Põhiseaduse § 37 viimane lause sätestab, et hariduse andmine on riigi järelevalve all.

2017. aastal võttis Haridus- ja Teadusministeerium seoses haldusreformiga maavalitsustelt haridusjärelevalve üle ning on sellest alates järelevalvet järjepidevalt ja süsteemselt arendanud, et see vastaks parimal viisil kõigi huvigruppide vajadustele.

2023. aastal korraldab haridussüsteemi üle järelevalvet Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna järelevalve valdkond, mille olulisteks ülesanneteks on lahendada õppe- ja kasvatustegevuse õiguspärasusega seotud pöördumisi, planeerida, korraldada ja läbi viia järelevalvet ning panustada valdkonna poliitikakujundamisse. Lisaks tegeldakse haridusvaldkonna koolitus- ja tegevuslubade taotluste menetlemise ning täiskasvanuhariduse majandustegevuste süsteemi korraldamisega.

Haridus- ja Teadusministeerium teostab riiklikku ja haldusjärelevalvet era- ja munitsipaalomandis olevates koolieelsetes lasteasutustes, üldhariduskoolides, kutseõppeasutustes, huvikoolides, noortelaagrites, täiskasvanute täienduskoolitusasutustes, samuti kõrgharidus- ja teadusasutustes. Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatavates õppeasutustes teostab ministeerium teenistuslikku järelevalvet. Kõigis tegevustes on järelevalve läbiviijatele olulisteks partneriteks õppeasutused ja nende pidajad.

Eesti haridusjärelevalve eripäraks võrreldes mitmete teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega on, et tegemist on õiguspärasuse järelevalvega: järelevalve kontrollib õppeasutuste ja nende pidajate tegevuse vastavust õppe- ja kasvatustegevust reguleerivates õigusaktides sätestatud nõuetele, mitte kvaliteeti laiemas tähenduses. Lähtutakse põhimõttest, et riigi hariduspoliitika materialiseerub õigusaktides ning riik saab nõuda õppeasutustelt ning nende pidajatelt vaid nende nõuete täitmist, mille ta eelnevalt on kehtestanud.

Eesti õppeasutustes ei toimu regulaarset järelevalvet. Järelevalve on vajaduspõhine ning Haridus- ja Teadusministeeriumil on kaalutlusõigus otsustada, millistel tingimustel järelevalve algatada.

Ühiskonna ootused Haridus- ja Teadusministeeriumi järelevalvele on üha kasvanud. Haridusstrateegiliselt on ootus, et haridussüsteemi osaliste tegevus vastaks õigusaktides toodud nõuetele. Lisaks on ajas pidevalt suurenenud ootus, et järelevalve aitaks inimestel tekkinud probleemidele lahendused leida. Seda soovi illustreerib asjaolu, et kui 2018/2019. õppeaastal laekus järelevalve valdkonda koolieelsete lasteasutuste ja üldhariduskoolide kohta 266 pöördumist, siis 2019/2020. õppeaastal oli vastav arv juba 337, 2020/2021. õppeaastal 406, 2021/2022. õppeaastal 448 ning 2022/2023. õppeaastal 450.

Kõrgendatud ootustele vastamiseks peab järelevalve käima ühiskonnas toimuvate muutustega kaasas, olema paindlik, kuid samas asjatundlik ja usaldusväärne. Käesolevas kontseptsioonis on kirjeldatud haridusjärelevalve raamistik ning strateegilised sihid aastateks 2023–2027, mis tuginevad seni tehtule, kuid samas ka Eesti, Euroopa Liidu ja rahvusvahelise tasandi arengutele ning tulevikusihtidele.

2.2. Järelevalve tegevused

Järelevalve raamistik on sätestatud õigusaktides, eelkõige haldusmenetluse seaduses, korrakaitseseaduses, erakooliseaduses, Vabariigi Valitsuse seaduses ning valdkondlikes eriseadustes.⁷ Järelevalve kontrollib, kas õppeasutused ning nende pidajad täidavad neile õppe- ja kasvatustegevust reguleerivate õigusaktidega pandud kohustusi,⁸ et tagada riigi hariduspoliitika elluviimine. Selleks Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna järelevalve valdkond

- 1) lahendab õppe- ja kasvatustegevuse õiguspärasusega seotud pöördumisi;
- 2) planeerib, korraldab ja viib läbi järelevalvet;
- 3) korraldab haridusvaldkonna koolitus- ja tegevuslubade taotluste menetlust;
- 4) korraldab täiskasvanuhariduse majandustegevuste süsteemi;
- 5) panustab valdkonna poliitikakujundamisse.

Järelevalve toimub vajaduspõhiselt kolmel juhul:

- 1) loapõhine⁹ järelevalve toimub üldhariduskoolides, mis tegutsevad tähtajalise loa alusel, enne uue loa taotlemist;
- 2) temaatiline¹⁰ järelevalve toimub õppeasutuste ja nende pidajate üle mõnes Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt heakskiidetud riiklikult olulises valdkonnas ning selle valim koostatakse üldjuhul riigi tasandil kogutavate andmete alusel riskihindamise meetodit kasutades; seni on temaatiline järelevalve toimunud koolieelsetes lasteasutustes, üldharidus- ja kutsekoolides;
- 3) üksikküsimuses toimub järelevalve, kui keskendutakse konkreetse probleemi lahendamisele (pöördumiste lahendamisele suunatud järelevalve).

Kõigil kolmel juhul on tegemist õiguspärasuse järelevalvega.

Eeltoodud kolme liiki järelevalvet viiakse läbi

- 1) eraõppeasutuste ja nende pidajate üle (nii temaatiline kui ka üksikküsimuses, loapõhine vaid üldhariduskoolides);
- 2) munitsipaalõppeasutuste ja nende pidajate üle (nii temaatiline kui ka üksikküsimuses, loapõhine vaid üldhariduskoolides);
- 3) riigile kuuluvate õppeasutuste üle (temaatiline ja üksikküsimuses).

Järelevalve algatamise ettepaneku võib Haridus- ja Teadusministeeriumile teha igaüks, järelevalve algatamine on aga ministeeriumi kaalutusotsus. See tähendab, et ministeerium kaalub, kas järelevalve on viidatud probleemi lahendamiseks tõhus meede. Kui kaalumise tulemusel ilmneb, et lahendamiseks on tõhusamaid meetmeid, võib rakendada neid. Järelevalve läbiviimine ei ole ministeeriumile kohustuslik.

⁷ Näiteks koolieelse lasteasutuse seadus (KELS), põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (PGS), kutseõppeasutuse seadus (KutÕS), huvikooli seadus (Huviks), täiskasvanute koolituse seadus (TäKS).

⁸ Järelevalve tuvastab võimaliku õigusaktide rikkumise. Tuvastatud rikkumise peab aga kõrvaldama õppeasutus või tema pidaja, järelevalve seda nende asemel ei tee.

⁹ Loapõhist järelevalvet viiakse läbi tulenevalt PGSi § 63 lõikest 5 ja EraKSi § 5 lõikest 6.

¹⁰ Temaatilise järelevalve teema on 2023/2024. õppeaastal eesti keele ja eestikeelse õppe korraldus vene õppekeeleaga õppeasutustes. Temaatiline järelevalve ei toimu pidevalt igat liiki õppeasutustes, näiteks 2023/2024. õppeaastal toimub see alus-, üld- ja kutsehariduses.

Järelevalve tulemused koondatakse õienditesse ning avalikustatakse vastavalt andmekaitse reeglitele, nendega on võimalik tutvuda igaühel. Avalikud on nii õiendid kui ka järelevalve tulemusi käsitlevad kokkuvõtted. Vajaduspõhiselt tutvustatakse järelevalve tulemusi ka teabepäevadel ning muudes formaatides.

Eeltoodud tegevustega Haridus- ja Teadusministeeriumi järelevalve perioodil 2023–2027 jätkab. Käesolevas kontseptsioonis tuuakse välja, mil viisil neid tegevusi arendatakse.

3. Järelevalve visioon

Õppeasutustes järgitakse õppe- ja kasvatustegevust reguleerivaid õigusakte, mis on eelduseks, et haridussüsteem tagab kõikidele inimestele võrdsed võimalused saada õigusaktides ettenähtud kvaliteediga õpet.

4. Järelevalve missioon

Haridusjärelevalve on tõendus- ja teadmuspõhine info ja teadmuse koguja, hoidja ja jagaja, mis panustab, et usaldus haridussüsteemi vastu on kõrge.

5. Järelevalve väärtused

Juhindume Haridus- ja Teadusministeeriumi väärtustest, milleks on avatus, asjatundlikkus, hoolivus, koostöö, usaldusväarsus.

6. Kelle jaoks on järelevalve vajalik?

6.1. Õppija

Siht: õppija saab nii õigusaktide nõuetele kui ka enda individuaalsetele vajadustele vastava hariduse.

Järelevalve panustab, et kiiresti muutuv maailmas tagaks haridussüsteem kõikidele inimestele võrdsed võimalused omandada õppe- ja kasvatustööd puudutavates õigusaktides nõutud kvaliteediga haridus, sõltumata sotsiaalsest või kultuuritaustast, east, soost ja muudest tunnustest ning veendumustest.

Põhiseaduse § 37 sätestab, et igaühel on õigus haridusele ja õppimine on kooliealistel lastel seadusega määratud ulatuses kohustuslik. Põhiseaduse § 12 lisab, et kõik on seaduse ees võrdsed. Kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu. Järelevalve põhiülesanne on seista selle eest, et viidatud õigus haridusele oleks tagatud kõigile õppijatele võrdsetel alustel ning ei saaks ebaproportsionaalselt riivatud kolmandate osapoolte huvide ja õiguste realiseerimisel.

6.2. Lapsevanem

Siht: lapsevanem saab olla kindel, et haridussüsteemi osalised täidavad neile kehtivaid nõudeid, ja saab selle tõttu haridussüsteemi usaldada.

Järelevalve panustab, et lapsevanemal oleks õppeasutuste ja nende pidajate tegevuse nõuetelevastavuse osas kindlus.

Põhiseaduse § 37 sätestab, et laste hariduse valikul on otsustav sõna vanematel. See tähendab, et lapsevanemad saavad teha oma lapse hariduse osas valikuid riigi loodud haridussüsteemi ning kehtivate õigusaktide raames. Järelevalve tagab, et lapsevanemad saaksid teha informeeritud valikuid, et nad võiksid haridussüsteemi nõuetelevastavuses kindlad olla.

6.3.Õppeasutus ja tema pidaja

Siht: haridusasutuste ja nende pidajate tegevus on õiguspärane.

Järelevalve on õppeasutustele ja nende pidajatele asjatundlik, usaldusväärne, hooliv, kuid ka nõudlik partner, et tagada hariduse kättesaadavus ja võrdsetel alustel juurdepääsetavus, õppe ja kasvatuse korraldamine vastavalt õigusaktide nõuetele kõigil haridusastmetel ja -tasemetel ning õigusaktides ettenähtud kvaliteet ja tulemuslikkus. Järelevalve tegemisel arvestatakse kohaliku omavalitsuse autonoomia ja eraõigusliku pidaja ettevõtlusvabadusega, kuid ei seata neid õppija õigustest kõrgemale.

Põhiseaduse § 37 kohaselt peavad riik ja kohalikud omavalitsused ülal vajalikul arvul õppeasutusi ning seaduse alusel võib avada ja pidada ka muid õppeasutusi, sealhulgas erakoole, tagamaks hariduse kättesaadavust. Samas sätestab aga põhiseaduse § 154, et kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt, ja põhiseaduse § 31 sätestab ettevõtlusvabaduse. Sellest lähtuvalt on järelevalve õppeasutuse pidajale partner ning austab kohaliku omavalitsuse autonoomiat ja eraõppeasutuse pidaja ettevõtlusvabadust. Seejuures lähtub järelevalve eeldusest, et kohaliku omavalitsuse autonoomia ja eraõppeasutuse pidaja ettevõtlusvabadus ei saa olla kaalukamad põhiõigused kui igaühe õigus haridusele. Kohaliku omavalitsuse autonoomiat ja eraõppeasutuse pidaja ettevõtlusvabadust tuleb teostada viisil, et igaühe õigus haridusele saaks tagatud.

6.4.Kogukond, sealhulgas tööandjad, rahastajad

Siht: kogukond usaldab haridussüsteemi nõuetelevastavust.

Järelevalve panustab, et kogukonnal oleks ülevaade haridussüsteemi käekäigust ja kindlus haridussüsteemi osaliste tegevuse nõuetelevastavuse osas.

Põhiseaduse § 37 viimane lause sätestab, et hariduse andmine on riigi järelevalve all. Järelevalve jagab oma leide avalikkusega põhiseaduse § 44 alusel, mille kohaselt on igaühel õigus vabalt saada üldiseks kasutamiseks levitatavat informatsiooni. Järelevalve töö tulemusel kujuneb Eesti haridusest ainulaadne ülevaade, mida kõik osapooled saavad oma tegevuse kavandamisel kasutada.

6.5.Riik

Siht: riik omab haridusasutuste ja nende pidajate tegevuse õigusaktidele vastavusest ajakohast ülevaadet, mida on võimalik poliitikakujundamiseks kasutada.

Järelevalve on tõendus- ja teadmuspõhine info ja teadmuse koguja, hoidja ja jagaja, mis panustab Eesti hariduse arengusse.

Põhiseaduse § 37 viimane lause sätestab, et hariduse andmine on riigi järelevalve all. Riik peab tagama, et haridussüsteemi osalised täidavad neile kehtivaid nõudeid.

7. Strateegilised arengusuunad

7.1.Lähtume õppijast

Järelevalve lähtub eelkõige õppija heaolust ja seisab selle eest, et iga õppija oleks märgatud ja väärtustatud, et tal oleks võimalus omandada teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad toime tulla muutuvates elulistes olukordades, ning maksimaalselt teostada oma potentsiaali isikliku ja ühiskondliku heaolu loomisel. Järelevalve lähtub põhimõttest, et haridussüsteem peab tagama kõikidele inimestele võrdsed võimalused saada õppe- ja kasvatustegevust reguleerivates õigusaktides ettenähtud kvaliteediga haridust asukohast, sotsiaalsest või kultuuritaustast, east, soost ja muudest tunnustest ning asjaoludest sõltumata.

Selle elluviimiseks on järelevalve eesmärgid alljärgnevad.

1. Järelevalve seisab esmajoones selle eest, et õppija saaks õppe- ja kasvatustegevust reguleerivates õigusaktides ettenähtud kvaliteediga haridust:
 - järelevalve ei esinda menetluses ühtegi osapoolt, kuid lähtub põhimõttest, et õppijale tuleb tagada talle õigusaktidega ettenähtu ning kui õppija ja muu osapoolle huvid on vastandlikud, tuleb lähtuda õppijast.
2. Iga järelevalve poole pöördunud inimene saab alati asjatundliku vastuse:
 - kõikide pöördumistega tegeldakse professionaalselt;
 - pöördujale selgitatakse vajadusel menetluse korraldust ning ta juhatatakse asjakohaste regulatsioonideni, vajadusel õige haldusorganini;
 - järelevalve uurib enda initsiatiivil iga enda pädevusse kuuluva pöördumise asjaolusid;
 - vajadusel kaasatakse lahenduse leidmiseks eksperte.
3. Lahenduse otsimisse on kaasatud kõik seotud osapooled:
 - järelevalve tegutseb läbipaistvalt ja väärikalt, mitte midagi ei lahendada seotud isikute teadmata tagaselja;
 - kõik seotud osapooled saavad parima lahenduse leidmiseks vajaliku teabe;
 - järelevalve tagab andmekaitse, objektiivsuse ja konfidentsiaalsuse, kuid üldjuhul mitte anonüümsust.
4. Järelevalve vastused on selged:
 - järelevalve võtab aega, et tegelda iga temani jõudnud küsimusega, kuid vastab esimesel võimalusel ja viivitamata;
 - adressaadile selgitatakse olukorda lähtuvalt tema individuaalsetest vajadustest.

7.2. Oleme haridusasutustele ja nende pidajatele avatud, asjatundlik, usaldusväärne ja hooliv partner

Järelevalve väärtustab avatud ja lahendustele suunatud suhtlust kõigi osapooltega, on õppeasutustele ja nende pidajatele partner, kelle professionaalsust saab usaldada. Näeme laia pilti ning oleme avatud, tegutseme läbipaistvalt. Lähtume õigusaktidest, kuid oleme nende piires paindlikud ja kohanemisvõimelised.

Järelevalve austab õppeasutuste ja nende pidajate autonoomiat ning ei astu õppeasutuste või nende pidajate asemel nende ülesandeid täitma.

Selle elluviimiseks on järelevalve eesmärgid alljärgnevad.

1. Järelevalve tegutsemise alused on avalikud, iga õppeasutus ja pidaja teab, kuidas järelevalve toimib:
 - mida neilt oodatakse, mida ja kuidas kontrollitakse;
 - millele tuginedes hinnatakse;
 - millised on järelevalve pädevuse ulatus ja piirid.
2. Järelevalve tulemused on andmekaitserieglite piires kättesaadavad kõigile, need on avalikud, selged, põhjendatud ja läbipaistvad.
3. Järelevalve analüüsib oma töö tulemusi, teeb Eesti hariduse olukorra kohta järeldusi ning avalikustab need.

7.3.Ennetame

Järelevalvel on haridusmaastikul oluline preventiivne mõju. Kasutame seda ning panustame, et hariduse kvaliteet ja tulemuslikkus oleksid õigusaktides ettenähtud tasemel.

Selle elluviimiseks on meie eesmärgid alljärgnevad.

1. Lähtume järelevalves põhimõttest, et eraõppeasutuse pidaja saab oma ettevõtlusvabadust ning kohalik omavalitsus õppeasutuse pidajana oma autonoomiat teostada üksnes viisil, et õppija õigus haridusele on täielikult tagatud ning ei saa õppeasutuse pidaja õiguste teostamisel riivatud.
2. Töötame selle nimel, et kõik alustavad õppeasutused pakuksid õigusaktides ettenähtud kvaliteediga haridust esimesest tegutsemise päevast, selleks
 - algatame arutelu tegevusloa kontrollieseme üle;
 - tõhustame uute, tegevust alustanud õppeasutuste üle järelevalvet.
3. Ühiskonnas olulistes valdkondades toimub temaatiline järelevalve.
4. Järelevalve sekkub vaid vajadusel, kui muud meetmed¹¹ ei ole lahendust toonud:
 - lähtume avaliku sektori vahendite säästliku ja tõhusa kasutamise põhimõttest;
 - austame pidaja ja õppeasutuse autonoomiat;
 - arendame riskipõhist järelevalvet;
 - tunnustame õppeasutuse sisehindamise olulisust.

7.4.Panustame Eesti hariduse arengusse

Järelevalve on tõendus- ja teadmuspõhine info ja teadmuse koguja ning avatud, et kogutud teadmisi poliitikakujundajatega ning kogukonnaga laiemalt jagada. Kogume süsteemselt infot haridusvaldkonna kohta. Esitame oma sõnumid selgelt, oleme läbipaistev ning toetav partner hariduse tuleviku kujundamisel.

Selle elluviimiseks on meie eesmärgid alljärgnevad.

1. Järelevalve viib läbi temaatilist järelevalvet ühiskonnas olulistel teemadel:
 - temaatilise järelevalve väljatöötamisse kaasame erinevad osapooled;
 - tulemusi jagame avalikkusega.
2. Korraldame seireid päevakorralistel teemadel.
3. Oleme ajakohased ja paindlikud.

7.5.Oleme asjatundlikud, usaldusväärsed ning hoolivad oma ala eksperdid

Järelevalve investeerib oma inimestesse ja organisatsioonikultuuri. Järelevalvajad on iseseisvad, paindlikud ja kohanemisvõimelised oma ala asjatundjad, kes väärtustavad enesearengut, õpivad vigadest ja toibuvad ootamatustest kiiresti.

Selle elluviimiseks on meie eesmärgid alljärgnevad:

- arendame koostööd partnerorganisatsioonidega;
- osaleme rahvusvahelises koostöös;
- hoiame end kursis haridusuuenduste ja -uuringute tulemustega;
- jagame oma teadmisi avalikkusega.

7.6.Juhindume Eesti Vabariigi põhiseadusest ning selle alusel antud õigusaktidest

¹¹ Näiteks suhtlus õppeasutuse või pidajaga.

Järelevalve tegutseb üksnes õigusaktide alusel, andmata õppeasutuste ning nende pidajate tegevusele subjektiivseid hinnanguid või arvamusi.

Lisa 1

Tegevusplaan 2023–2027 strateegiliste sihtide ja arengusuundade saavutamiseks.

1. Avaldame loapõhises ning temaatilises järelevalves õppeasutustele ja pidajatele järelevalve ootuste kohta selge ülevaate.

Selleks, et õppeasutused ja pidajad teaksid, mida neilt loapõhises ning temaatilises järelevalves oodatakse, koostame õppeasutustele ja pidajatele järelevalve ootuste kohta selge kontseptsiooni.¹² Viidatud dokument esitab tingimused, millele õppeasutus peab vastama, et saada järelevalvel oma tegevusele positiivne hinnang. See annab ülevaate, milliste nõuete täitmist järelevalve kontrollib, ning teisalt ka selgitused nõuete täpse olemuse kohta, olles õppeasutusele ja pidajale oma tegevuse korraldamise tööriistaks ning aluseks sisehindamisel ja õppeasutuse pidaja poolt teenistusliku järelevalve läbiviimisel.

Kuulame ootuste seadmisel ära huvirühmade seisukohad, konsulteerime laiapõhjaliselt esindusorganisatsioonide ning kõrgkoolidega.

2. Arendame järelevalvet viisil, et pidaja ja õppeasutuse vastutus enda tegevust ise hinnata on esmane, riigi sekkumine järgneb vajadusel.

Välise hindaja antud tagasiside kõrval on oluline, et õppeasutus ja pidaja enda tegevust ise analüüsiks. Selleks, et saada õppeasutusest -senisest parem ülevaade, muutub järelevalve olulisemaks osaks õppeasutuse ja pidaja enda läbiviidud kontroll samades küsimustes, mida hindab haridusjärelevalve ehk välishindaja.

See võimaldab järelevalvel aru saada, kuidas hindavad õppeasutus ise ja pidaja õppeasutuse tegevust samades valdkondades, milles annab hinnangu järelevalve. Selline lähenemine muudab järelevalves toimuva dialoogi asjatundlikumaks ning annab selle osalistele võrdsed positsioonid, muutes õppeasutuse ja pidaja järelevalve aktiivseteks osalejateks. Sellist süsteemi kasutatakse Euroopa Koolide¹³ järelevalvetes.

3. Suurendame järelevalve mõju.

Astume samme, et järelevalvel oleks senisest suurem preventiivne mõju. Järelevalve mõju ei peaks piirduma üksnes selle õppeasutuse ja pidajaga, mille üle järelevalvet läbi viiakse. Kui järelevalve ootused ning seisukohad on selgelt avaldatud, saavad kõik õppeasutused ja nende pidajad sellest teadmisest lähtuda, enda tegevust analüüsida ning parendustegevusi kavandada.

Selleks jätkame järelevalve juhendite ajakohastamise ja avalikustamisega ning avalikustame edaspidi senisest detailsemad protsessikirjeldused järelevalve kohta:

- järelevalve juhendid;
- pöördumiste lahendamise protsessikirjeldused;
- temaatilised kokkuvõtted järelevalve tulemuste kohta koos vastavate selgitustega, et edaspidi süsteemseid vigu vältida.

¹² Selline lähenemine põhineb Belgia Flaami inspeksiooni praktikal, kus õppeasutused ja inspeksioon lähtuvad ühisest hariduse kvaliteediraamistikust, mille nimetus on „OK“. SICI, Country Profile FLANDERS, veebis: https://www.sici-inspectorates.eu/getattachment/d05977b0-d524-4dae-b8db-5fdf5e852a88/Country-Profile-Flanders_2018.pdf;.jpg;.aspx.

¹³ Office of the Secretary-General of the European Schools, veebis: <https://www.eursec.eu/en/>.

Korraldame teabepäevi ning infoseminare, et kõik soovijad saaksid järelvalve kogemusest õppida.

Muudame järelvalve aastaraamatu kontseptsiooni, et see kajastaks senisest enam ja põhjalikumalt järelvalve tegevusi ja tulemusi.

4. Esitame ettepaneku kehtestada uus nõuete kogum, mille täitmine on üldhariduskoolile tegevusloa andmise eelduseks.

Koostame lähtuvalt järelvalve kogemusest ettepaneku tegevusloa kontrollieseme täiustamiseks. Selleks ajakohastame õigusruumi.